

HYVÄ KOHTELU

Pääkirjoitus

Janus

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus saada laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua. Yhteiskunnan tulee huolehtia vähemmän resursoiduista jäsenistään ja olla yhteiskuntana luottamuksen arvoinen. Näin toteutuu hyvä sosiaalihuolto. Ammatillisen toimijuuden näkökulmasta tämä tarkoittaa paitsi luottamusta myös hyvää ammattitaitoa, asianmukaista käytöstä, vaitiolovelvollisuutta ja empaattisuutta toimipaikasta riippumatta. Jos henkilökuntaa on liian vähän tai työ on huonosti jaettu, ei se ole työntekijän tai asiakkaan vika. Kyse on poliittisista päätöksistä ja niiden sisällä rahasta, talouden reunaehdoista ja erilaisista kehityskuluista. Tällä hetkellä puhutaan sosiaalihuollosta enemmän menoeränä kuin investointina, ja tämän logiikan mukaisesti laatumittarit ja tuottavuustavoitteet on saatava mahdollisimman vähän maksaviksi. Yleensä tämä tarkoittaa suoraan vähemmän työntekijän aikaa asiakkaalle. Laatumittarit ja tiukat tuottavuustavoitteet aiheuttavat kestäättömiä tilanteita muun muassa sosiaalihuollossa vaikuttaen siihen, minkä verran työntekijällä on aikaa asiakkaalle. Hyvä kohtelu ei toteudu aikaresurssin, tulostavoitteen ja laadun ristiriidassa.

Vanhusten hoivan laatu sekä lapsiin ja nuoriin kohdistuneet seksuaalirikokset ovat olleet kuluneen vuoden aikana vakavan keskustelun aiheita useilla areenoilla kuten mediassa ja työpaikoilla. On jaettu hämmennyttä, pettynyttä ja vastenmielistä oloa ja ruodittu luottamuksen horjumista hyvinvointi-Suomessa. Vastikään Terveyden ja hyvinvoinnin laitos julkaisi kirjan *Suomalaisten hyvinvointi 2018*. Raportti antaa kokonaiskuvan suomalaisten elinoloista, hyvinvoinnista, sosiaali- ja terveyspalvelujen käytöstä ja kansalaisten asenteista. Vaikka suomalaiset voivat ilahduttavan hyvin ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin luotetaan, eri väestöryhmien väliset erot hyvinvoinnissa ja terveydessä ovat edelleen olemassa. Positiivinen muutos on tapahtunut koululaisten kokeman koulukiusaamisen määrän ja eläkeikäisten naisten kokeman yksinäisyyden vähenemisessä. Kanssaihminen huomioiminen ja ystävälliset sanat eivät vie meiltä enempää aikaa kuin ”ilkeät heitot”. Kyseessä on asenne kanssaihmisistä ja myös itseämme kohtaan, varsinkin kun toimivat sosiaaliset suhteet tuovat hyvinvointia ja tyytyväisyyttä elämään.

Eivätkö huolenpito ja hyvä kohtelu haavoittuvassa elämäntilanteessa olevasta ole hyvinvointiyhteiskunnan ja sivistyksen olennaisia mittareita? Ihmisten välisiä valtasuhteita määrittävät hierarkisoinnin ja toiseuttamisen muodot. Ne rakentuvat ajassa ja paikassa, ne jäsentävät sitä, miten pääsemme ja kuulumme joukkoon –

tai joudumme suljetuksi pois. Ajaudummeko tehdyillä rakenteellisilla valinnoilla kohti yhteiskuntaa, jossa ikä, sukupuoli, terveys, yhteiskuntaluokka, koulutus ja etninen tausta määrittävät yhä enemmän, millaista kohtelua saamme ja vastaavasti myös annamme? Tasaako hyvinvointivaltio enää riittävästi sosiaalista eriarvoisuutta ja luokkaeroja? Nämä ovat kysymyksiä, joista saattaa muodostua poliittinen yhteisymmärrys retorisesti helpostikin, mutta siirryttäessä puheesta toiminnan tasolle, tilanne on jo huomattavasti vaikeampi.

Tässä Januksen numerossa on neljä artikkelia, jotka vastaavat omalta osaltaan ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja innostavat lukijaa osallistumaan keskusteluun ja politiikkaan. Hannele Palukka, Tiina Tiilikka ja Petra Auvinen tutkivat kokemusasiantuntijan roolia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä pohtien, onko kokemusasiantuntija osallisuuden mahdollistaja vai osallistamispolitiikan edustaja. Anu Järvensivu ja Jutta Pulkki analysoivat työuran ja terveyden monimutkaista sidettä. Kyseinen side haastaa pohtimaan laajemminkin (palkka) työn merkitystä elämässä. Katja Repo, Anu Kuukka ja Petteri Eerola tutkivat artikkelissaan kuntanäkökulmaa lasten kotihoitoon ja sen tukemiseen. Marja Lindberg, Janne Autto ja Mikael Nygård analysoivat kotitalouden strategioita ja löytyviä voimavaroja taloudellisen epävarmuuden ja perhepolitiikan muutosten keskellä.

Toivomme lukijoillemme kiinnostavia lukuhetkiä Januksen äärellä ja kaikkea hyvää vuodelle 2019!

Eeva Jokinen ja Aini Pehkonen

KIRJALLISUUS:

Kestilä, Laura & Karvonen, Sakari (toim.) (2018) Suomalaisten hyvinvointi 2018. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus.